

Anxoves de Roses per prescripció mèdica

Les de lata no són bones

J. M. Coll

Molt apreciat senyor i amic. He rebut la seva molt atenta carta junt amb un talonari per poder recollir el barril d'anxoves.

Ja el tenim en el nostre poder. Si no hagués estat l'explicació que vostè feia en la carta ens hauríem vist en apuros per obrir-ho, però gràcies a les bones explicacions, en cinc minuts, ha caigut el tap com per art d'encantament. Hem quedat meravellats de la manera fàcil d'obrir-ho, a l'ensens segur. Les anxoves son

Dades arxivístiques

CAT AMR 12.2. sèrie 2.12. Correspondència, carta personal de Josep Maria Vilarrúbia a Joaquim Coll de Cendra. 15 de desembre de 1920. Català.

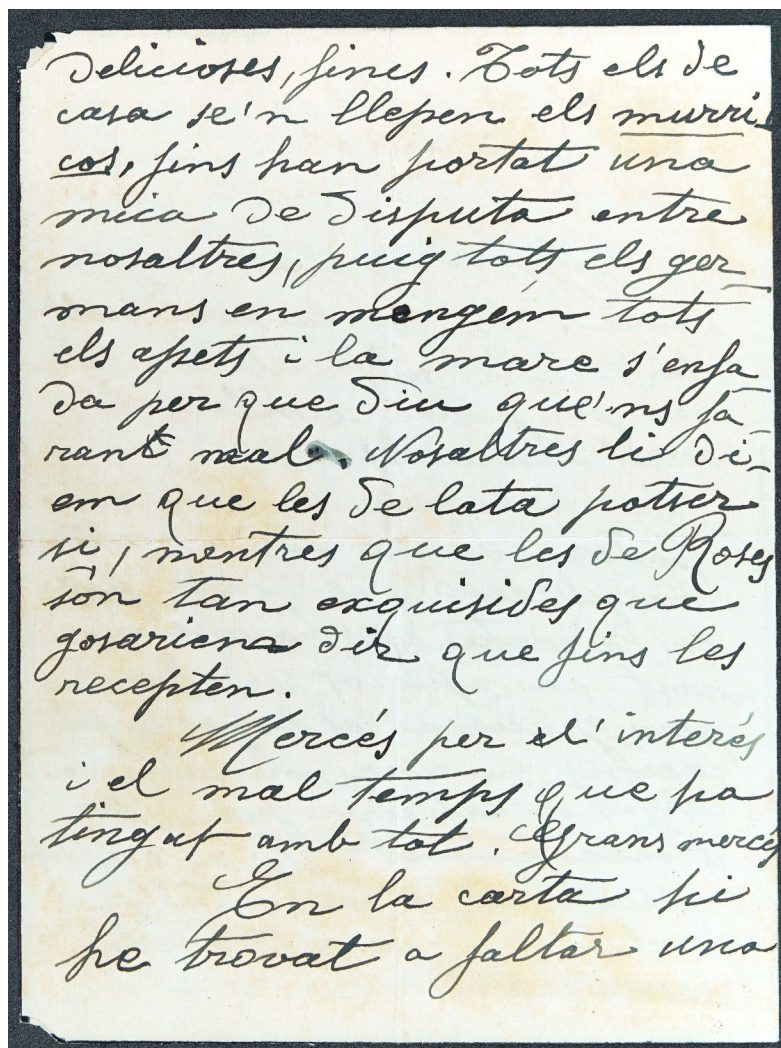
Història arxivística

La família Coll féu donació de l'arxiu familiar l'any 1996, moment en què ingressà a l'AMR. Fou sotmès a diferents operacions de tractament arxivístic en els anys successius. En concret, la documentació en paper fou tractada pel personal de l'AMR i, l'any 2000, per la historiadora Rosa Lluch, que en féu una classificació provisional. Tanmateix, han estat nombroses les vicissituds anteriors sofertes per aquesta documentació patrimonial, generada a partir del segle XIII. Cal destacar que l'enllaç matrimonial, a mitjan segle XIX, de Benet Coll Custou, de Roses, amb Verònica Caritg, de Lliurona, permeté la unió de dos grans patrimonis agrícoles i, consegüentment, dels seus respectius arxius.

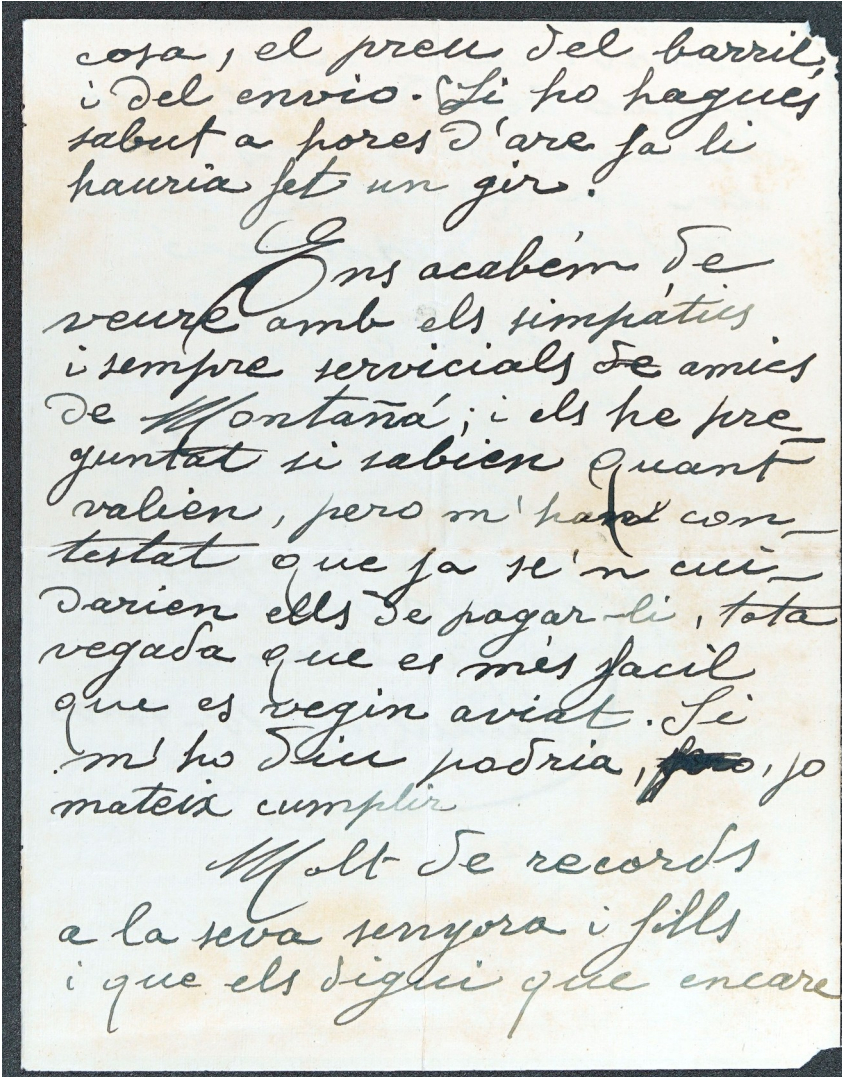
El document d'aquest mes és una carta, una tipologia documental molt usual durant la segona meitat del segle XIX i les primeres dècades del segle XX, fins que s'estengué i es popularitzà l'ús del telèfon. Així, la sèrie de correspondència de l'arxiu patrimonial Coll de Roses abasta un període força ampli, des del segle XVIII i fins a la dècada de 1950, i també una quantitat destacable, amb 963 cartes.

Contingut

Es tracta d'una carta privada entre Josep Maria Vilarrúbia, hisendat del mas Torrellebreta, situat al municipi de Malla (Osona), i Joaquim Coll de Cendra, propietari del patrimoni agrícola més important de Roses i, de fet, de l'Alt Empordà (el Coll, de Roses, i el Caritg, situat a l'Alta Garrotxa). Si bé l'estructura diplomàtica del document és la típica d'una carta, el més destacable és la llengua emprada, el català, i sobretot la correcció amb la que està redactada i escrita la missiva.

L'emissor, Josep Maria Vilarrúbia, glosa l'èxit que havien tingut les anxoves de Roses que els envià Joaquim Coll de Cendra i diu: "Les anxoves són delicioses, fines. Tots els de casa se'n llepen els *murriscos*, fins han portat una mica de disputa entre nosaltres, puig [sic] tots els germans en mengem tots els àpats i la mare s'enfada perquè diu que'ns faran mal. Nosaltres li diem que les de lata potser sí, mentres que les de Roses són tan exquisides que gosariem dir que fins les recepten". De fet, els féu arribar tot un barril d'aquest preuat peix salat. En aquest sentit, Vilarrúbia li comenta que "he trovat a faltar una cosa, el preu del barril i del envio. Si ho hagués sabut a hores d'ara ja li hauria fet un gir". I és que el *bizum* no s'havia inventat encara, ni el telèfon mòbil, ni la banca electrònica ni moltes altres coses que avui dia els hi haguessin estalviat aquest petit maldecap.

cosa, el preu del barril,
 i del envio. Si ho hagués
 sabut a hores d'ara ja li
 hauria fet un gir.

Ens acabem de
 veure amb els simpaties
 i sempre servicials de amics
 de Montaña; i els he pre-
 guntat si sabien quant
 valien, pero m'han con-
 testat que ja se'n cui-
 varien ells de pagar-li, tota
 vegada que es més facil
 que es veuin aviat. Si
 m'ho dic podria, ~~pero~~, jo
 mateix cumplir.

Molt de records
 a la seva senyora i fills
 i que els digui que encare

Context

El gènere epistolar, tan ric en molts arxius patrimonials i personals, esdevé una extraordinària capsa de sorpreses i curiositats, però sobretot esdevé una font obligatòria per conèixer els costums i les formes de vida del passat. Cartes de masovers als propietaris, en les quals és més important una truja que pareix que la mor d'un fill; preocupades cartes davant el neguit generat per la menstruació en una carta entre una filla i la seva mare; divertides peticions per celebrar un carnaval ben lluït; malèfiques

manipulacions per alterar els resultats electorals a Lliurona o a Garrigàs; o, simplement, tedioses missives per concretar qualsevol negoci amb un comerciant de grans o de bestiar. En definitiva, l'exemple del barril d'anxoves s'inscriu perfectament en aquesta correspondència de la vida quotidiana.

guardo la bona im-
 pressió del Felicat aco-
 lliment que ens dona
 ren en aquella ben
 aprofitada excursió.
 El seu J J Y
 Josep Marrubia
 Records de tota
 la família
 Torrellobreta 15-12-20
 18/14/22
 17/12/20
 Pesos d'alloues total 2642 Kilos
 2642. un lora
 14
 10568
 2642
 30988
 36988 *liquidada*

Però les cartes també poden esdevenir un exèrcit de paraules que defineixen una manera de parlar en una contrada determinada. Així, la sèrie de correspondència de l'arxiu patrimonial de la família Coll de Roses serví a Jordi Curbet per analitzar el parlar de transició entre el català oriental i el rossellonès, com també fou útil per aprendre més coses sobre l'epistologia popular i els nivells d'alfabetització al camp empordanès.

Finalment, cal esmentar la importància que ha tingut l'elaboració d'anxoves a Roses. Ja a l'any 1486, dotze barrils d'anxoves foren el present que els còsols de la universitat de Roses feren a Guiomar de Portugal i Enric d'Aragó, duc de Sogorb i comte d'Empúries, i conegut amb l'apel·latiu d'Infant Fortuna, amb motiu del seu esposori. De sempre, doncs, les anxoves de Roses han esdevingut una menja exquisida i refinada, digne per regalar a les més altes dignitats o als amics més estimats.

Més informació

Jordi Curbet Hereu, *Epistologia popular a l'Alt Empordà (s. XIX)*, Girona, CCG Edicions, 2004, 120 pàgs.

Josep Maria Barris, Pol Meseguer Bell, "Els dotze barrils d'anxova de Roses i un casament comtal" a *Revista de Festa Major*, Roses, Ajuntament de Roses, 2015, pàgs. 29-35.